

॥ অসম শিক্ষা বিভাগৰ সাহায্যৰে প্ৰকাশিত ॥

অকণিৰ বত্নাকৰ

শ্ৰীধৰ্মেশ্বৰ কটকী

পৰিবেশক :

লন্নাৰ্ছ বুক ষ্টল

গুৱাহাটী : অসম

প্ৰকাশক :

গ্ৰন্থকাৰ

নথিমী প্ৰকাশ

বিহপুৰীয়া ।

প্ৰথম প্ৰকাশ

১৯৭০ চন

মূল্য : এটকা

মুদ্ৰক :

শ্ৰীকালীচৰণ পাল

নবজীৱন প্ৰেছ

৬৬ গ্ৰে ষ্ট্ৰীট, কলিকতা-৬

॥ এক ॥

আজি তোমালোকক এটা ডাঙৰ ডকাইতৰ কাহিনী কম। ডকাইতৰ কথাবোৰ শুনি তোমালোক হয়তো আচৰিত হ'ব। আচৰিত হোৱাৰে কথা। ডকাইতৰ নাম শুনিলেই ভয় লাগে। যিটো ডকাইতৰ কথা তোমালোকক কম এই ডকাইতৰ জীৱন পিছত এনে ধৰণে পৰিৱৰ্তন হল যে ভাবিলে বৰ আচৰিত লাগে। বহুত চেষ্টাৰ ফলত এই ডকাইত ভগৱানৰ সাধক হল, ভগৱানৰ পৰম ভক্ত হল। এওঁ এজন বিখ্যাত ঋষি হ'ব পাৰিছিল।

এই ডকাইতৰ জীৱিকাৰ উপাৰ্জনৰ এটা পথ আছিল। সেইটো পথ হৈছে বাটৰুৱা মানুহক ধৰি কটা-মৰা কৰা। বাটৰুৱাৰ হাতত যিখিনি পা-পইচা থাকে বলেৰে কাটি লয়। আপত্তি কৰিলে মৰিয়ায় আৰু দৰকাৰ হলে কাটি টুকুৰা-টুকুৰ কৰে। এনেদৰেই সেই ডকাইতে নিজৰ পৰিয়ালক পোহ-পাল দিছিল। মানুহ মাৰি পা-পইচা, কাপোৰ-কানি লৈ যায়। তেওঁ সদায় এনেদৰে মানুহ মাৰি আছিল। মানুহক কটা-মৰা কৰিলে এওঁৰ অকণো বেয়া নালাগে। দয়া-স্নেহ কাক বোলে নাজানিছিল। দয়া-স্নেহ

কবিলে তেওঁ কি খাই জীয়াই থাকিব। এওঁ জানো ভাল পথ এটা লৈ নিজৰ জীৱিকা উপাৰ্জন কৰিব নোৱাৰিলে-হেঁতেন? নিশ্চয় পাৰিলেহেঁতেন, কিন্তু ভাল পথ লবলৈ ভগৱানে তেওঁক মতি নিদিলে। এনে পশুৰ নিচিনা মানুহকো ভগৱানে মৰম কৰি অসং পথৰপৰা সং পথলৈ আনিলে। এই পৃথিৱীত থকা সকলো প্ৰাণীৰ কাৰণে ভগৱানৰ মৰম-স্নেহ আৰু দয়া আছে। ভাল-বেয়া কাম কৰিবলৈ তেৱেঁই সকলোকে মতি দিয়ে। বিপদত পৰিলে তেওঁক যিয়েই ভাৱে তাকেই বন্ধা কৰে। ভক্তক বন্ধা কৰিবলৈ ভগৱান সদায় সাজু। ভাল-বেয়া সকলোৰে গুৰি হৈছে তেৱেঁই। তেওঁক যি সকলে চিন্তা কৰে তেওঁবিলাক কেতিয়াও বিপদত নপৰে আৰু তেওঁবিলাকৰ জীৱনো সুন্দৰ হয়।

সেই ডকাইতৰ কি হল শুনা। যিজনৰ অন্তৰত অকণো দয়া-স্নেহ নাছিল, ভাল-বেয়া চিন্তা কৰিব পৰা শক্তি অকণো নাছিল, সেইজনেই পিছত ভগৱানৰ কৰুণাত এজন ডাঙৰ ঋষি হ'ব পাৰিলে। তেওঁ সুমধুৰ কৱিতা লিখিব পৰা হল। তেওঁক পৃথিৱীৰ আদিকবি অৰ্থাৎ প্ৰথম কবি বোলে। যিখন পুথি তেওঁ লিখিলে সেই পুথি পৃথিৱী-বিখ্যাত। এই-খন হিন্দুসকলৰ অতি পৱিত্ৰ পুথি। তোমালোকে সেই পুথিখনৰ নাম শুনিছানে? নিশ্চয় শুনিছাইক। পুথিখনৰ নাম বামাণ।

বামাণৰ উল্লেখযোগ্য ঘটনা হৈছে বাম-বাৰণৰ যুদ্ধ। বামৰ জন্মৰ পৰা তেওঁ স্বৰ্গলৈ যোৱালৈকে এই সময়ছোৱাত কি কি ঘটনা হৈছিল বিশেষকৈ তাকে বৰ্ণনা কৰা আছে। এইটো বৰ আচৰিত কথা যে বামৰ জন্ম হোৱাৰ আগতে বামাণ লিখা হৈছিল আৰু বামৰ জীৱনত যিবোৰ ঘটনা ঘটিছিল সেই সকলোবোৰ বামাণত বৰ্ণনা কৰা আছে।

॥ দুই ॥

শুনা : অতি পুৰণি কালৰ কথা। কোনো এখন দেশত বত্নাকৰ নামেৰে এজন মানুহ আছিল। তেওঁ বামুণ আছিল। তেওঁৰ ঘৰত চাৰিটা প্ৰাণী। মাক-বাপেক, তেওঁ আৰু তেওঁৰ পত্নী। সেই সময়ত বত্নাকৰৰ মাক-বাপেকে কোনো কামকে কৰিব নোৱাৰিছিল। দুয়ো আলৰ বুঢ়া হল। সেই কাৰণে ঘৰখনৰ পোহ-পালৰ বাবে কৰিবলগা সকলো কাম বত্নাকৰে কৰিব লাগে। নহলে উপায় নাই।

গাৱঁৰ মানুহবিলাকে বত্নাকৰক বতন বাবু বুলি মাতে। এইটো ঘৰুৱা নাম। সকলো পৰাই বত্নাকৰ বৰ দুষ্ট আছিল। মাক-বাপেকৰ অবাধ্য। মাক-বাপেকৰ কথা নুশুনে। ভাল কথা কলেও নানা গালি-শপনি পাৰে। মাক-বাপেকে পুতেক বত্নাকৰক ভাল পথলৈ আনিবলৈ কিমান যত্ন কৰিলে, সকলো মিছা হল। বত্নাকৰ যি দুষ্ট, দুষ্টই। দুষ্ট মানুহৰ লগত তেওঁ সং পাতিলে। সকলো কালৰ পৰা বত্নাকৰ ইমান অসং হৈ পৰিছিল যে তেওঁক দেখিলেই সকলোৱে ভয় কৰে। ডাঙৰ হোৱাৰ লগে লগে আৰু বেছি অসং হল। তেওঁৰ কাৰ্য্যকলাপৰ কথা শুনিলেই মানুহে ভয় কৰে। বত্নাকৰক কোনো প্ৰকাৰে মাক-বাপেকে ভাল কৰিব নোৱাৰিলে। পুতেকৰ বেয়া স্বভাৱৰ কাৰণে মাক-বাপেকে

বেজাৰ কৰিব ধৰিলে। বেজাৰ কৰাৰ বাহিৰে তেওঁবিলাকে আন একো কৰিব নোৱাৰে। মাক-বাপেকৰ এটা ল'ৰা। সিয়ো এনে দুষ্ট হল।

মাক-বাপেকৰ কথা সদায় শুনিব লাগে। সন্তানৰ ভালৰ কাৰণেহে তেওঁবিলাকে যত্ন কৰে। সন্তানৰ কাৰণে মাক-বাপেকৰ কিমান কষ্ট সেই কথা ভাবি চাব লাগে। এতিয়া বত্নাকৰৰ বাবে বুঢ়া-বুঢ়ীৰ মনত বৰ দুখ। চকুত চকুপানী নুগুছা হল।

মাক-বাপেকৰ আৰু ডাঙৰৰ কথা নুশুনা পাপৰ কথা। পাপ হলে মানুহৰ অৱস্থা কেনে হয় পিছত তোমালোকে বুজিবা। বেয়া কথা কোৱা, বেয়া কাম কৰা পাপৰ কথা। তোমালোকে যদি মাক-দেউতাৰ কথা শুনা, যদি তোমালোকে নিজৰ কৰ্ত্তব্য সদায় কৰি যোৱা, মিছা কথা নকৈ যদি সদায় সঁচা কথা কোৱা, মানুহ লোকক যদি তোমালোকে মান কৰা, গুৰুজনক যদি ভক্তি-শ্ৰদ্ধা কৰা, আৰু সততে যদি তোমালোকে ভগৱানক চিন্তা কৰি থাকা, তেতিয়া দেখিবা তোমালোকৰ জীৱন অতি সুখৰ হব। জীৱনত তোমালোক একো একোজন মহৎলোক হব পাৰিবা।

বত্নাকৰ লাহে লাহে লাহে ডেকা হল। পুতেকৰ স্বভাৱ কেনেকৈ ভাল হব বুলি ভাবি মাক-বাপেকে বত্নাকৰৰ বিয়া পাতি দিলে। কিন্তু স্বভাৱৰ পৰিৱৰ্ত্তন একো নহল। লাহে লাহে বত্নাকৰৰ স্বভাৱ আৰু বেয়া হল। এতিয়া

বত্নাকৰৰ নাম শুনিলেই মানুহে ভয় কৰা হ'ল। ঘৰখনৰ পোহ-পালনৰ দায়িত্ব অৱশ্যে বত্নাকৰে ললে। ঘৰখন পোহ-পাল কৰা বত্নাকৰৰ একমাত্র চিন্তা। তেতিয়ালৈকে বত্নাকৰৰ উপাৰ্জন একো নাই। ব্ৰাহ্মণৰ নীতি-নিয়ম, ক্ৰিয়া-কাৰ্য্যও নিশিকিলে। কিবা এটা উপাৰ্জনৰ বাট নোমোকোলালে বত্নাকৰ চলিব নোৱাৰে। মাক-বাপেক আৰু তেওঁৰ পত্নীক পোহ-পাল দিয়া তেওঁৰ কৰ্ত্তব্য। বত্নাকৰৰ ডাঙৰ সমস্যা হ'ল। কেইদিনমান ধৰি বত্নাকৰে এই কথাটোকে ভাবিবলৈ ধৰিলে। বত্নাকৰক এটা উপাৰ্জনৰ বাট লাগে। সৎ উপায়েৰে উপাৰ্জনৰ বাট উলিয়াব নোৱাৰে। সেই কাৰণে অসৎ উপায়কে বত্নাকৰে চিন্তা কৰিব ধৰিলে।

॥ তিনি ॥

নানা কথা ভাবি-চিন্তি বত্নাকৰে ইদিনৰ পিছত সিদিন পাৰ কৰিলে। বত্নাকৰক এটা উপায় লাগে। সৎ উপায়েৰে জীৱিকা আৰ্জন কৰিবলৈ তেওঁৰ গাত এটাও ভাল গুণ নাই; শিক্ষাও নাই। গাত ভাল গুণ নাথাকিলে সকলোৱে ঘৃণাৰ চকুৰে চায়। বত্নাকৰ নিকপায় হ'ল। লঘোনে ভোকে কিমান দিন থাকিব? বত্নাকৰৰ ঘৈণীয়েকেও কিবা এটা উপায় কৰিবৰ কাৰণে বাৰে বাৰে ক'ব ধৰিলে। বত্নাকৰে উপায় এটা পালে। বত্নাকৰৰ গাৱঁৰ ওচৰতে এখন ডাঙৰ হাবি আছিল। সেই হাবিৰ মাজেদিয়েই মানুহ অহা-যোৱা কৰা এটা সৰু বাট আছিল। আজিকালিৰ দৰে আগেয়ে বাট-পথ নাছিল। মানুহৰ বসতিও অনেক গুণে কম আছিল। দেশৰ সবহ অংশ হাবি-জঙ্গলেৰে ভৰপূৰ আছিল। মানুহ অকলে নুফুৰিছিল। কাচিহে অকলে যায়। ডকাইতৰ ভয়, বনৰীয়া জন্তুৰ ভয়। বত্নাকৰৰ গাৱঁৰ ওচৰত যিখন ডাঙৰ হাবি আছে বুলি আমি কৈছো সেই হাবিখনৰ মাজেদি থকা বাটেদি যিবিলাক মানুহ অহা-যোৱা কৰে সেই বাটকৰা মানুহক বধ কৰি ধন-বিত, কাপোৰ-কানি আনি ঘৰ চলোৱাৰ কথা ঠিক কৰিলে। বত্নাকৰে সেই কাম কৰিব পাৰিব। তেওঁৰ গাত যথেষ্ট বল-শক্তি আছে। মানুহটো দেখিলেও

মানুহে ভয় কৰিব। বত্নাকৰে কেবাটাও মানুহ লগত গোটাই ললে। সেই দলটোৰ গৰাকী হ'ল বত্নাকৰ। গতিকে তেওঁ ডকাইত দলৰ নায়ক হ'ল। যেনে মানুহ তেনে কাম যোগাব কৰি ললে। লগৰ মানুহ কেইটাক সকলো কথা শিকাই ললে। এতিয়া তেওঁবিলাকে ডকাইতি কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিব ধৰিলে।

বত্নাকৰে কাম আৰম্ভ কৰিলে। তেওঁবিলাক হাবিত সোমাই লুকাই থাকে। সেই হাবিৰ মাজৰ বাটটোৱেদি মানুহ অহা গম পালেই ডকাইতৰ দলটো হাবিৰ মাজৰপৰা ওলাই আহে আৰু বাটৰপৰা বগেৰে ধৰি তেওঁবিলাকৰ হাতত থকা পা-পইছা, গাৰ কাপোৰ-কানি আৰু বয়-বস্তু কাঢ়ি লয়। কোনোবাই যদি কিবা আপত্তি কৰে তেন্তে তাৰ ফালে আৰু সৰ্বনাশ! টোকোনেৰে মৰিয়াই মাৰি পেলায়।

এনেদৰেই দিনবিলাক পাৰ হ'ল। বত্নাকৰ ডকাইতে আনন্দ মনেৰে দিন পাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। এতিয়া বত্নাকৰৰ একোৰে অভাৱ নাই। পা-পইছা, বয়-বস্তু সদায় পাই থাকে। বত্নাকৰে লগবীয়া ডকাইত বিলাককো বয়-বস্তুৰ অংশ দিয়ে।

বত্নাকৰৰ নাম এতিয়া সকলোতে ফুটি-ফাটি ওলাল। বত্নাকৰ ডাঙৰ ডকাইত। ডকাইত দলৰ নায়ক। নাম শুনিলে যে ভয় কৰেই, কেনেকৈ যদি বত্নাকৰৰ সন্মুখত কোনোবা পৰে তেন্তে তেওঁৰ প্ৰাণবায়ু উৰি যোৱাৰ দৰে হয়।

তেওঁক দেখিলে হাবিৰ জীৱ-জন্তুৰেও পলাই ফাট মাৰে। সেইখন হাবিৰ বাটেদি কোনোবা অকলে গলে ঘূৰি আহি ঘৰ নাপাইহি। দুই এজন গলেও ভয়। বহুত মানুহ একে-লগে গলেহে বত্নাকৰৰ হাতৰ পৰা সাৰিব পাৰে। বত্নাকৰ ডকাইতে কিমান মানুহ মাৰিছে তাৰ লেখ নাই। হাবিৰ মাজত মৰা মানুহৰ দম হ'ল। শিয়াল-শগুণৰ মহা ভোজ হ'ব ধৰিলে। বত্নাকৰ ঘৰলৈ আহোতে গোটেই গাত তেজ লাগি থাকে। তেজ নালাগিব কিয়? সদায় মানুহ বধ কৰে। বত্নাকৰক দমন কৰিবলৈ কোনো নোলাল। তেওঁ কালেকো ভয়ো নকৰে। বত্নাকৰক দূৰৈত কেনেকৈ বিণিকি বিণিকি দেখিলেও মানুহ ভয়ত পলাই পত্ৰ দিয়ে। সেই দিনত বত্নাকৰ ডকাইতৰ কথা নজনা লোক কোনো নাছিল। মানুহে বত্নাকৰৰ ভয়ত ইঠাইৰপৰা সিঠাইলৈ বাবলৈ এবাৰ দৰে হ'ল। এই ডকাইতৰ হাতৰপৰা কোনো সাৰিব নোৱাৰে।

এনেদৰেই নবহত্যা কৰি বত্নাকৰে ঘৰখন পুহিবলৈ ধৰিলে। মাক-বাপেক আৰু ঘৈণীয়েকে বত্নাকৰৰ এনে ঘণিত কাম দেখি সদায় কান্দিবলৈ ধৰিলে। যাৰ যি স্বভাৱ সি কেতিয়াও এৰিব নোৱাৰে। বত্নাকৰৰ চকু দুটা ডাঙৰ। জুইৰ অঙঠাৰ দৰে ট-ট কৈ জিলিকি থাকে। হাতত এডাল ডাঙৰ-দীঘল টোকোন। এডাল বহি। এইখিনি তেওঁৰ সমল। মানুহ ধৰি বহিডালে ভালদৰে বান্ধি লয়। তাৰ

পাছত টোকোনেৰে মৰিয়াই মৰিয়াই মানুহ মাৰি পেলায়।
বাটেদি কোনো মানুহ অহা দেখিলেই একো নুশুধি থাপ
মাৰি চুলি কোছাত ধৰি গালত ভালকৈ চৰ সোধায়। তাৰ
পিছত বহীডালেৰে বাটকুৱাক গছত বান্ধে। বাটকুৱাৰ
হাতত যি থাকে দিবলৈ কয়। সহজতে দিবলৈ মন নকৰিলে
তেতিয়া মাৰ কিল কৰে। এয়া কাম। গোটেই গাত
তেজ লগা বত্নাকৰে যেতিয়া হাতত টোপোলা লৈ ঘৰলৈ
আহে তেতিয়া তেওঁক দেখি ঘৈণীয়েকে বৰ ভয় কৰে।
ঘৰত আহাৰ খায়েই বত্নাকৰ ওলাই যায়। পৃথিবীত এফালে
বত্নাকৰৰ অত্যাচাৰ আৰু আন ফালে বান্ধসৰ অত্যাচাৰ
চলিল। বান্ধসে মানুহ খায়। সিহঁতে মানুহৰ গোন্ধ পায়
আৰু গোন্ধে গোন্ধে গৈ মানুহক ধৰি জীয়াই জীয়াই খায়।

পৃথিবীৰ মানুহক বিপদৰ পৰা বন্ধা কৰিবৰ নিমিত্তে
দেৱতা সকলে ভগৱানৰ সৈতে আলোচনা কৰিব ধৰিলে।
শেষত ভগৱানে পৃথিবীত বাম অৱতাৰ ধৰি বান্ধস আৰু
ছুষ্টক দমন কৰি প্ৰজাক বন্ধা কৰিবলৈ স্থিৰ কৰিলে।

॥ চাৰি ॥

বত্নাকৰৰ কথা স্বৰ্গতো ভালদৰে জনাজাত হ'ল। বত্নাকৰ
মহাপাপী। পৃথিবীত অসংখ্য নৰহত্যা কৰিছে। নৰহত্যা
সাধাৰণ পাপ নহয়। পাপী জীৱ নৰকত থাকিব লগা
হয়। নৰক এখন বৰ বেয়া ঠায়। পাপী জীৱ বিলাকক
নৰকলৈ নিয়ে। তাত যমদূত বিলাকে নানা ধৰণে শাস্তি
দিয়ে। যমদূতে পাপী জীৱক দিয়া শাস্তিৰ কথা শুনিলেই
ভয় লাগে। লোহা জুইত গৰম কৰি গাত লগাই দিয়ে।
তেল উতলাই তাত পাপী জীৱক পেলাই দিয়ে, ইত্যাদি
বহুত ধৰণৰ শাস্তি। জীয়াই থকা কালত যি যেনে বেয়া
কাম কৰে সেইদৰে শাস্তি হয়। কাক কেনে ধৰণৰ শাস্তি
দিব লাগিব তাৰ নিয়ম বন্ধা আছে।

পাপীক উদ্ধাৰ কৰা ভগৱানৰ কৰ্ত্তব্য। পাপী মানুহকো
তেওঁ এৰি নিদিয়ে। পাপীয়ে ভগৱানক যদি শ্ৰৱণ কৰে
তেন্তে উদ্ধাৰ পায়। বত্নাকৰৰ বিষয়ে স্বৰ্গত আলোচনা
হ'ল। যম বজাই তৎক্ষণাত বত্নাকৰক ধৰাই নি শাস্তি দিব
পাৰে কিন্তু এনেদৰে যদি লৈ যোৱা হয় তেতিয়াহলে তেওঁ
যিমান পাপ কৰিলে তাৰ বাবে অকণো দুখ-বেজাৰ
নকৰিব। সেইবাবে বত্নাকৰক শুদ্ধ কৰাৰ কথাহে দেৱতা

সকলে ভাবিলে। অসং পথৰ পৰা সং পথলৈ আনিবলৈ ভাব পৰিল ব্ৰহ্মা আৰু নাৰদৰ ওপৰত।

এদিন দিনৰ দিনটো খাপ দিও কোনো মানুহ বত্নাকৰে নাপালে। মনটো বৰ বেয়া লাগিল। আজি তেওঁৰ ঘৰত খাবলৈ একো নাই। তথাপি বত্নাকৰ হতাশ নহৈ কোনোবা মানুহ আহে বুলি অপেক্ষা কৰি থাকিল। বেলি বহিবলৈ আৰু বৰ বেছি সময় নাই। ব্ৰহ্মা আৰু নাৰদে বুঢ়া মানুহৰ বেশ ধৰি সেই বাটেদিয়েই আহিছিল। ছয়ো গুণ্-গুণ্ কৰে কথা পাতি হাবিৰ মাজৰ বাটেদি আহি আছিল। মানুহ ছটাক দেখা পাই বত্নাকৰ মনটো ভাল লাগিল। তেওঁ হাবিৰ পৰা ওলাই আহি ছয়ো বুঢ়াৰ সন্মুখত ওলালহি। বত্নাকৰ ডাঙৰ চকু ছটাৰ পৰা যেন জুইহে ওলাইছে! গাৰ কাপোৰ-কানিত তেজৰ দাগ! হাতত এডাল টোকোন। দেৱতা হলেও বত্নাকৰক দেখি ব্ৰহ্মা আৰু নাৰদৰ নিশ্চয় ভয় লাগিছিল।

বত্নাকৰে কলে—হেৰ, মানুহ ছটা। অলপ নৰ কয়? মোক চিনি পোৱা নাইনে?

ছয়ো বুঢ়াই অলপ বৈ কলে—কি হল বোপাই? কিবা কব লগা আছে যদি কোৱা। বেলি বহিব এতিয়া। আমি বহুদূৰ পাবগৈ লাগে। বুঢ়া মানুহ—খৰকৈ খোজ কাঢ়িবও নোৱাৰো। পিছে তোমাৰ কাপোৰত দেখোন তেজৰ চিন আছে। তেজবোৰ ক'ত লাগিল?

—তহঁতে বত্নাকৰ ডকাইতক চিনি পোৱা নাইনে? এই টোকোনেৰে মৰিয়াই মাৰিব নালাগে যদি মোৰ কথা শুনহঁক—বত্নাকৰে খঙেৰে কলে।

—কি কথা কব লগা আছে কোৱা বোপাই। তোমাক আমি এতিয়াহে চিনিছোঁ। তোমাৰ নাম আমি শুনিছোঁ। ভালেই হল তোমাক দেখা পালোঁ।

—বাক। তহঁতৰ হাতত কি আছে মোক সোনকালে দে। নহলে কথা বেয়া হব।

—আমাৰ হাতত একো নাই বোপাই। আমি বুঢ়া মানুহ কিনো আনিম। খোজকে কাঢ়িব নোৱাৰোঁ।

—সেইবোৰ কথা মোক নালাগে। তহঁতৰ হাতত কি আছে মোক ভালে ভালে সোনকালে দে। নহলে একে-মাৰতে মৰিবিহঁক।

—তুমি আমাক মাৰিলে মাৰিব পাৰা কিন্তু আমাৰ পৰা হলে একো নোপোৱা। আমাক মাৰিলে তোমাৰ পাপ জানো নহব?

—কি পাপ হোৱাৰ কথা কৈছহঁক? মোৰ আগত সেইবোৰ বাৰে-বাং কৰা কথা কোৱা দৰকাৰ নাই। কি আছে দেহঁক। নহলে বেয়া হব।

এজনে কলে—হেৰা। মানুহ মাৰিলে যে পাপ হয় তুমি নাজানা জানো? মানুহ মৰা কম দোষৰ কথানে? বাম, বাম। মহাপাপ। যমে তোমাক কিমান শাস্তি

দিব জানা? যুগে যুগে নবকত থাকিও তোমাৰ পাপ শেষ নহয়।

বত্নাকৰৰ বৰ খং উঠিল। তেওঁ কলে—“থ, থ। কোন যমৰ কথা কৈছ? মই কালৈকো ভয় নকৰো। মানুহ মাৰি মাৰি সোঁটো পৰ্বত যেন দ’ম কৰিলো—এতিয়া আক মই ভয় কৰা মানুহ! তহঁতে এইবোৰ কথা কৈ সাৰি যাবলৈ বিচাৰিছহঁক। নহব। ভালে ভালে কি আছে উলিয়াই দে। তহঁতৰ সৈতে মই চুপতি মাৰি থাকিব নোৱাৰো। এইডাল টোকোন দেখিছ? একে মাৰতে মাৰিম এতিয়া।

—আমাক মাৰিলেও যেতিয়া তুমি আমাৰ পৰা একো বস্তু নোপোৱা তেন্তে মৰাৰ পৰা তোমাৰ লাভ একো নহয়। তুমি পাপ-পুণ্যৰ কথা বোধহয় একো নাজানা। সেইবাবেহে তুমি ইমানবিলাক মানুহ বধ কৰিছা। ৰাম! ৰাম!! মহাপাপ কৰিলা। তুমি যিমান পাপ কৰিছা সেইবোৰ পাপৰ শাস্তিৰ কথা লিখোঁতে যম ৰজাৰ এখন বহী অন্ত হব পায়।

—কি পাপ পুণ্যৰ কথা কৈছ?

—তুমি এতিয়া নজনা হলা। বেয়া কাম কৰিলে পাপ হয় আৰু তাৰ ফলত ভীষণ শাস্তি ভোগ কৰিব লাগে। তুমি ইমানবোৰ মানুহ মাৰিছা। তোমাৰ খুউব পাপ হৈছে। তুমি যে ভীষণ শাস্তি ভোগ কৰিবা। যমে তোমাৰ কাৰণে শাস্তি যুগুত কৰি ৰাখিছে।

বত্নাকৰ অলপ ৰল। যমনো কোন সুধিলে। তেওঁ যে ৰমলৈ অকণো ভয় নকৰে সেই কথাও কলে।

—তুমি ভয় কৰা নকৰা সেইটো পিছৰ কথা, কিন্তু যমক দেখিলে তোমাৰ মুখৰ মাত মুখতে হেৰাব। যম হৈছে মৃত্যুৰ গৰাকী। যমে সকলোকে মাৰিব পাৰে। যমৰ আগত তুমি কোন কুটা? তুমি যে ইমানবোৰ মানুহ মাৰিলা তাৰ কাৰণে যি পাপ হল সেই পাপৰ ভাগ তোমাৰ ঘৰৰ সকলোৱে ভাগ কৰি লব জানো?

—কিয় নলব? মই জানো কেৱল মোৰ কাৰণেহে মানুহ মাৰিছো? ঘৰখন পুহিবলৈহে সেই কাম কৰিছো।

—নলয়, নলয়—ছয়োজনে কলে।

—নোলোৱাকৈ পাবেনে?—বত্নাকৰে খঙেৰে কলে।

—পাপৰ ভাগ কেতিয়াও নলয়। আমাৰ কথা যদি বিশ্বাস নকৰা তেন্তে ঘৰত সুধি আহাগৈ।

—অ’, তহঁতে সাৰি যাবৰ কাৰণে বুদ্ধি কৰিছ নহয় জানো? মোৰ হাতৰ পৰা তহঁত কত সাৰিব পাৰিব?

—আমি এইখিনিৰ পৰা কলৈকো নাযাওঁ। মিছা কথা আমি নকওঁ। মিছা কথা কলে পাপ হয়। আমি পাপ অৰ্জন নকৰো। তুমি ঘৰত কথাটো ভালকৈ সুধি আহাগৈ। আমি ইয়াতে বহি থাকিম।

—তহঁতৰ কথা মই বিশ্বাস নকৰো। মোক বুদ্ধিৰে

ঘৰলৈ পঠাই তহঁত গুছি যাব বিচাৰিছ। সেইটো নহয়।
তহঁতক মই গছত বান্ধি থৈ যাম।

বত্নাকৰে ছয়োকে গছত ভালদৰে বান্ধিলে। পাপ
বোলা কথাটোৱে বত্নাকৰক অলপ ভয়ো খুৱালে। ঘৰত
পাপৰ ভাগ কোনোবাই লয়নে নলয় সুধিবলৈ গল।
যাওঁতে বুঢ়া ছজনক কলে—“মই এতিয়াই ঘূৰি আহিম।
মোৰ পাপৰ ভাগ যদি ঘৰত লয় তেতিয়া তহঁতৰ ফালে
কিন্তু বেয়া আছে। একে মাৰে মাৰিম। বত্নাকৰক
আমনি কৰাৰ প্ৰতিফল পাবিহঁক।” ইয়াকে কৈ তেওঁ লৰা-
লৰিকৈ ঘৰলৈ খোজ ললে।

॥ পাঁচ ॥

বত্নাকৰ উধাতু খাই ঘৰ পালেগৈ। তেনেদৰে উধাতু
খাই অহা দেখি ঘৈণীয়েক বৰ আচৰিত হল। বত্নাকৰে মাক-
বাপেক আৰু ঘৈণীয়েকক সুধিলে যে তেওঁ বিলাকক পোহ-
পাল দিবৰ কাৰণে এতিয়ালৈকে বত্নাকৰে যিবোৰ পাপ
কৰিলে সেই পাপৰ ভাগ ঘৰ খনৰ সকলোৱে লবনে নলয়।
এই কথা শুনি মাক-বাপেকে কলে—“বোপাই! সৰুৰেপৰা
নানা কষ্টৰে তোক তুলি-তালি ডাঙৰ কৰিলো। জন্মৰ দিন
ধৰি মুখত আহাৰ দিব পৰা হোৱালৈকে আমাৰ কিমান কষ্ট
হল। সেই কষ্টক আমি কষ্ট বুলি নাভাবিলো। তোক কিমান
বুজালো, কিন্তু বেয়া পথৰপৰা ভাল পথলৈ আনিব নোৱাৰিলো,
শেষত নব-বধ কৰিবলৈ ধৰিলি। যিটো এটাইত কৈ
ডাঙৰ পাপ, তাকে কৰিবলৈ ললি। মাক-বাপেকক পোহ-
পাল দিয়া পুতেকৰ কৰ্ত্তব্য। বাপেক-মাকক পোহ-পাল
নকৰা পাপৰ কথা। কিন্তু এই যে পাপ কৰিছ সেই পাপৰ
ভাগ আমি লব নোৱাৰো। পাপ কৰিলেও তোৰ, পুণ্য
কৰিলেও তোৰ। আমাক তাৰ অংশ নালাগে।”

বত্নাকৰ হতাশ হল। তেওঁ ঘৈণীয়েকক সুধিলে।
ঘৈণীয়েকে কলে—“হে স্বামী! আপুনি মোৰ দেৱতাৰো
দেৱতা। আপোনাক গুৰুত্ব নকৰা মোৰ পাপৰ কথা।
পত্নীৰ পোহ-পাল দিয়া স্বামীৰ কৰ্ত্তব্য। বিয়াৰ দিনা আপুনি

অগ্নিদেৱতাক সাক্ষী কৰি মোক পত্নীৰূপে গ্ৰহণ কৰিছে। আপোনাৰ জীৱনৰ সুখ দুখৰ ভাগ মই লব লাগে। আমাৰ এক প্ৰাণ। কিন্তু আপুনি পাপ কৰিলে সেই পাপৰ ভাগ মই লব নোৱাৰো। পাপ কাম কৰিবলৈ ঈশ্বৰে আমাক জন্ম দিয়া নাই। সজ কাম কৰিবলৈহে আমাৰ জন্ম হৈছে। নবহত্যা কৰি পিতৃ-মাতৃ আৰু পত্নীক পোহ-পাল দিবলৈ কোনেও কোৱা নাই। পাপ-পুণ্যৰ ভাগ আপোনাৰ।”

বত্নাকৰ এতিয়া বৰ হতাশ হল। আজিহে বত্নাকৰ এনে হতাশ হৈছে। তেওঁৰ মনলৈ ভয়ৰ ভাব আহিল। পাপৰ বাবে শাস্তি ভোগ কৰিব লাগিব। যমে ভীষণ শাস্তি দিব। বত্নাকৰৰ গোটেই গা কঁপিব ধৰিলে। তেওঁৰ মুখৰপৰা এটাও মাত নোলাল। বত্নাকৰে ভয়ে ভয়ে বুঢ়া দুজনৰ ওচৰলৈ গুছি আহিল। বুঢ়া দুজনক গছৰ পৰা মোকোলাই দিলে। বত্নাকৰে তেওঁলোকৰ আগত সকলো কথা ভাঙি কলে। তেওঁ অতি দুৰ্বল মানুহৰ দৰে মাটিত বহি পৰিল। বত্নাকৰ আজি ভয়ত কান্দিব ধৰিলে। পাপৰ পৰা উদ্ধাৰ কেনেকৈ হব তাৰ উপায় বিচাৰিলে। ব্ৰহ্মাই কলে—“বত্নাকৰ। তুমি যি কৰিলা কৰিলা। আৰু মানুহ নামাৰিবা। পাপৰ পৰা উদ্ধাৰ হবৰ বাবে তোমাক এটা মন্ত্ৰ দিম।”

সঁচাকৈ মোক পাপৰ পৰা উদ্ধাৰ হবৰ কাৰণে মন্ত্ৰ দিব পাৰিবানে? দিয়া, মোক মন্ত্ৰ দিয়া।

ব্ৰহ্মাই বত্নাকৰক ওচৰত থকা নৈত গা-ধুই আহিবলৈ

কলে। বত্নাকৰে নৈত গা-ধুই আহিল। তেতিয়া ব্ৰহ্মাই কলে—“বত্নাকৰ! তুমি এই গছ জোপাৰ তলতে বহি ‘বাম, বাম’ বুলি ধ্যান কৰি থাকা। আন কথা সকলো পাহৰি যোৱা। যেতিয়ালৈকে তোমাৰ সাধনাত সিদ্ধি নহয় তেতিয়ালৈকে ইয়াতে বহি ধ্যান কৰি থাকিবা। তোমাৰ সাধনা সিদ্ধি হলে ভগবানে তোমাক বক্ষা কৰিব।”

সকলো কথা ব্ৰহ্মা আৰু নাৰদে ভালদৰে বুজাই দিয়া গুছি গল। বত্নাকৰে একান্ত মনে গছৰ তলত বহি বাম নাম ধ্যান কৰিব ধৰিলে। বত্নাকৰৰ মনলৈ আন চিন্তা নাছিল। কেৱল বাম নামৰ চিন্তা। খোৱা-শোৱা সকলো এৰিলে। সেই একেজোপা গছৰ তলত বহি ধ্যান কৰি থাকোতে কেবা বছৰো পাৰ হল।

কিমান বছৰ পাৰ হল বত্নাকৰে নাজানে। তেওঁ সংসাৰৰ কথা, ঘৰৰ কথা একো কব নোৱাৰে। খাবলৈ এৰিলে, শুবলৈ এৰিলে। বহাৰপৰা এদিনো নুঠিল। কি কঠোৰ সাধনা! বৰ আচৰিত লাগে। গাৱঁৰ মানুহে ভাবিলে বতন বাপু মৰিল। ভাল হল। মানুহে বক্ষা পালে। ঘৈণীয়েকে দূৰৰ পৰা চালেহি। তেওঁৰ স্বামী মৰা নাই। ধ্যানত মগ্ন। ঈশ্বৰে কৰুণা কৰিলে। কেবা বছৰো পাৰ হল। বত্নাকৰৰ লবচৰ নাই। বত্নাকৰৰ গাৰ ওপৰত উই পকুৱাই বাঁহ ললে। গাৰ ওপৰতে উই পকুৱাই ডাঙৰ উই ভেটি তুলিলে। উই ভেটিৰ মাজত বত্নাকৰ সোমাই পৰিল। বত্নাকৰে এই

কথা নাজানে। উই ভেটিৰ ভিতৰত বত্নাকৰে বাম নাম লৈ থকা শব্দ ভক্ত সকলে শুনিবলৈ পালে।

কেবা বছৰৰ পিছৰ কথা। বত্নাকৰেনো কি কৰিছে তাকে চাবৰ কাৰণে এদিন ব্ৰহ্মা আৰু নাৰদ আহিল। আগৰ ঠাইত মানুহ দেখা নাপালে। নাৰদে কলে যে সৌ বাল্মীকি স্তূপ বা উই ভেটিটোৰ মাজত বত্নাকৰ সোমাই আছে। তেওঁ কঠোৰ তপস্যা কৰিছে। উই ভেটিৰ ওচৰলৈ গৈ ছয়ো কাণ পাতি শুনিলে। উই ভেটিৰ মাজৰ পৰা ক্ষীণভাৱে বাম নাম উচ্চাৰণ হ'ব ধৰিছে। বত্নাকৰৰ সাধনা সিদ্ধি হৈছে। ব্ৰহ্মাই সেই উই হাফলুটো ভাগিবলৈ কোৱাত ভাগি পৰিল। উই হাফলুটোৰ মাজত অতি খীন দেহাৰে বত্নাকৰে তেতিয়াও অচেতন ভাবে বাম নাম লৈ আছিল। তেওঁ বাম নামৰ বিনে আন একো ক'ব নোৱাৰে। ব্ৰহ্মাই বত্নাকৰৰ গাত হাত ফুৰাই চেতনা শক্তি দিলে। ব্ৰহ্মাই বত্নাকৰক মাত লগোৱাৰ লগে লগে বত্নাকৰে চকু মেলি চালে। সন্মুখত ছজন ঋষিক দেখা পাই প্ৰণাম কৰিলে। ব্ৰহ্মাই কলে—“এতিয়া উঠা। তুমি সাধনাত সিদ্ধি লাভ কৰিলা। তুমি এতিয়া আগৰ বত্নাকৰ হৈ থকা নাই। তুমি সাধনাৰ বলত এজন ডাঙৰ ঋষি হ'লা। তোমাৰ নাম এতিয়া বত্নাকৰ নহয়। তোমাৰ নাম হ'ল বাল্মীকি। তুমি পৃথিৱীত বাম নাম প্ৰচাৰ কৰিব লাগিব। সবিশেষ পিছত তোমাক জনাম।” ইয়াকে কৈ ছয়ো তাৰপৰা গুছি গ'ল।

॥ ছয় ॥

বতন বাপুৱে পুনৰ জন্ম লাভ কৰিলে বুলি সকলোতে খবৰ ওলাল। মানুহৰ মনলৈ পুনৰ ভয় আহিল। বতন বাপুৱে যদি আগৰ ব্যৱসায়কে আৰম্ভ কৰে তেন্তে সৰ্বনাশ! ইমানদিন সকলোৱে শান্তি পাইছিল। এইটো কথা সকলোৱে জানিব পাৰিলে যে এতিয়া বতন বাপু আগৰ বত্নাকৰ ডকাইত হৈ থকা নাই। তেওঁ তেনেই পৰিবৰ্তন হল। তেওঁ কেবা বছৰো ধৰি ভগবানক তপস্যা কৰিলে। ইমান কঠোৰ তপস্যা কৰিছিল যে তেওঁ ভোক-পিয়াহৰ কথা অকণো ক'ব নোৱাৰে। তেওঁ গাৰ ওপৰত উয়ে উই-হাফলু কৰিছিল। সেই উই হাফলুৰ মাজৰ পৰাহে তেওঁ সিদ্ধিলাভ কৰি ওলাল। এতিয়া তেওঁৰ ঈশ্বৰ চিন্তাৰ বাহিৰে আন চিন্তা নকৰে। ওচৰ-চুবুৰীয়া মানুহবিলাক বত্নাকৰক কবলৈ আহিল—“সঁচা, এয়া আগৰ বত্নাকৰ নহয়, তেওঁক ঈশ্বৰে কৃপা কৰিলে।” ইমান মহাপাপী মানুহটোক ঈশ্বৰে কেনেকৈ কৃপা কৰিলে বাক! মহাপাপীয়েও ঈশ্বৰক চিন্তা কৰিলে কৃপা লাভ কৰে। বত্নাকৰকো কৃপা কৰিলে। বত্নাকৰ এতিয়া কেনে গহীন-গন্তীৰ লোক হল। দেখিলেই ভক্তি জন্মে। যাৰ অকণো শিক্ষা নাছিল তেওঁ এতিয়া পণ্ডিত হল। ই সাধাৰণ কথা নহয়। তেওঁৰ সাধনাও সাধাৰণ নহয়।

বাল্মীকিয়ে গাৱঁৰ ওচৰতে আশ্রম এখন পাতি তাতে থাকিবলৈ ললে। কেতিয়াবা ক্ষন্তেক ঘৰলৈ আহি খা-খবৰ লয়। এদিন বাল্মীকি আশ্রমতে বহি আছে। এযোৰ চাকৈ-চকোৱা চৰাই আশ্রমৰ গছ এজোপাত পৰি আনন্দ মনেৰে আছিল। ছয়োটা চৰায়ে আনন্দত বিভোল হৈছিল। কিন্তু হায়, মানুহৰ কি নিষ্ঠুৰতা, এটা ব্যাধে সেই চৰাইযোৰলৈ কাঁড় মাৰিলে। কাঁড় লাগি এটা চৰাই বাল্মীকিৰ আগত পৰিলহি। চৰাইটো মৰিল। লগৰটোৱে আশ্রমৰ গছ এজোপাত পৰি মৰা চৰাইটোৰ ফালে চাই চিঞৰি-চিঞৰি কান্দিব ধৰিলে। পৃথিৱীৰ প্ৰাণী-বিলাকৰ ভিতৰত মানুহ অতি সভ্য। ইফালে মানুহৰ সমান নিষ্ঠুৰ নাই। মানুহৰ মনৰ দৰেই পশু-পক্ষীৰো মন। একে অন্তৰ। মানুহে যেনেকৈ সুখ-শান্তি আৰু আনন্দেৰে থাকিবলৈ বিচাৰে সেইদৰে পশু-পক্ষীয়েও বিচাৰে। মৰা চৰাইটোক বাল্মীকিয়ে দুহাতেৰে তুলি ললে। তেওঁৰ চকুৱেদি চকুপানী বৈ আহিল। লগৰ চৰাইটোৰ ফালে চালে। লগৰ চৰাইটো মৰাৰ বাবে সিয়ো কান্দিছে। বাল্মীকিয়ে স্থিৰেৰে থাকিব নোৱাৰিলে। কান্দি পেলালে। চৰাইৰ দুখত তেওঁৰ মুখত এটা শ্লোক ওলাই পৰিল।

মা নিদাদ প্ৰতিষ্ঠাং হুম গম শাস্বতী সমাঃ।

যৎ ক্ৰৌঞ্চমিথুনাদেকমবধিঃ কামমোহিতম॥

মানে—চমুকৈ কবলৈ হলে—হেৰা ব্যাধ, আনন্দত বিভোল হৈ থকা এই চৰাইক কিয় বধ কৰিলা? ই অন্তায় হৈছে।

এইটোৱেই পৃথিৱীৰ প্ৰথম কবিতা। তেৱেঁই পৃথিৱীৰ আদি কৰি। এই ঘটনা হৈ যোৱাৰ পিছত এদিন আকৌ ব্ৰহ্মা আৰু নাৰদ আহি তেওঁৰ ওচৰ পালেহি। ব্ৰহ্মাই কলে যে “পৃথিৱীত ছুটক দমন কৰিবৰ বাবে অলপতে ভগৱানে বাম অৱতাৰ লব। বামৰূপে তেওঁ অযোধ্যাৰ দশৰথ বজ্জাৰ পুত্ৰ হৈ জন্ম লব। তুমি এতিয়া বামৰ চৰিত্ৰ বচনা কৰিব লাগে। বামৰ গোটেই জীৱনত যিবোৰ ঘটনা হব সেইবোৰ তুমি লিখিব লাগে। ভালকৈ চিন্তা কৰি লিখিবা। তুমি পাৰিবা। আগলৈ তুমি লিখা কথাবোৰ যাতে আখৰে আখৰে বামৰ জীৱনত মিলে সেই বাবে ভাল চিন্তা কৰি পুথিখন লিখিবা।”

ইয়াকে কৈ ছয়ো গুছি গল। বাল্মীকিয়ে গভীৰ চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। ভগৱান বামৰূপে অৱতাৰ হব। অৱতাৰৰ পূৰ্বে জীৱনী লিখা সাধাৰণ কথা নহয়! বাল্মীকিয়ে ভাবি-চিন্তি বামায়ণ লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। যথাসময়ত তেওঁ বামায়ণ লিখি শেষ কৰিলে। যি জন ঋষিয়ে বাম অৱতাৰ নৌ-হওঁতেই বামায়ণ লিখিলে আৰু বামায়ণৰ সকলো ঘটনা বামৰ জীৱনত মিলি গল, ই সাধাৰণ কথা নহয়! এইজন ঋষিৰ তপস্যা, এইজন ঋষিৰ সাধনা সাধাৰণ নহয়। ভগৱানক একান্ত মনে চিন্তা কৰিলে তেওঁ সকলোৰে মনৰ আশা পূৰণ কৰে। ইয়াৰ বাবে সকলোকে ধৈৰ্য্য লাগে। ধৈৰ্য্য নাথাকিলে সাধনা কৰিব নোৱাৰে।

বাল্মীকিৰ বামায়ণ পৃথিবী বিখ্যাত। ডাঙৰ কাব্যৰ ভিতৰত বামায়ণে উচ্চস্থান পাইছে। বামায়ণ হিন্দুসকলৰ অতি পৱিত্ৰ পুথি। মানুহে চেষ্টা আৰু সাধনা কৰিলে কৰিব নোৱাৰা কাম একো নাই। ধৈৰ্য্য ধৰি কাম কৰিলে টান কামো সহজ হয়।

বাল্মীকিয়ে বামায়ণত কি কি কথা লিখিছে সেই কথা চমুকৈ তোমালোকক কম। শুনা এতিয়া।

॥ সাত ॥

পুৰণি কালত অযোধ্যা নগৰত দশৰথ নামেৰে এজন প্ৰতাপী ৰজাই ৰাজত্ব কৰিছিল। তেওঁৰ চাৰিটা লৰা আছিল। বৰবাণী কৌশল্যাৰ পুত্ৰ ৰাম, মাজুৰাণী কৈকেয়ীৰ পুত্ৰ ভৰত আৰু সৰুবাণী সুমিত্ৰাৰ পুত্ৰ লক্ষ্মণ আৰু শত্ৰুঘ্ন; যথাসময়ত চাৰিউটি লৰা সকলো বিদ্যাত পাৰ্গত হৈ উঠিল। ডাঙৰ পুত্ৰ ৰাম সকলো গুণৰ অধিকাৰী আছিল।

সেই সময়ত দেশত বান্ধুসৰ বৰ অত্যাচাৰ আছিল। বান্ধুসৰ অত্যাচাৰত ঋষি-মুনি সকলে একো যাগ-যজ্ঞ কৰিব নোৱাৰা হ'ল। অকলে অহাযোৱা কৰিবলৈ মানুহবোৰ ভয় হ'ল। এদিন দশৰথ ৰজাৰ ওচৰলৈ বিশ্বামিত্ৰ ঋষি আহি বান্ধুসৰ অত্যাচাৰৰ কথা কলে আৰু ঋষিৰ যজ্ঞ বন্ধা কৰিবলৈ ৰাম-লক্ষ্মণক বিচাৰিলে। ঋষিৰ কথা ৰজাই পেলাব নোৱাৰিলে। ৰাম-লক্ষ্মণক বিশ্বামিত্ৰই আশ্ৰমলৈ লৈ গল। বাটতে কেবাটাও বান্ধুসে খাবলৈ খেদি আহিল। ৰাম-লক্ষ্মণে সেই কেইটা বান্ধুসক বধ কৰিলে। ঋষিৰ যজ্ঞ নষ্ট কৰিবলৈ বহুত বান্ধুস আহিছিল। সেইবিলাকক ৰাম-লক্ষ্মণে বধ কৰিলে। কিছুদিন দুয়ো বিশ্বামিত্ৰৰ লগতে থাকিল। এনে সময়তে মিথিলা ৰাজ্যৰ ৰজা জনকে জীয়েক সীতাৰ স্বয়ম্বৰ সভা পাতিছিল। সীতা ৰূপে-গুণে অতুলনীয় ছোৱালী। জনকৰ ঘৰত এখন ডাঙৰ ধনু আছিল। সেই

খন হব-ধনু । ধনুখন কোনেও ডাঙিৰ নোৱাৰে । বৰ গধুৰ । জনকে প্ৰতিজ্ঞা কৰিছিল যে যি জনে এই ধনুত গুণ লগাব পাৰিব তেওঁলৈকে সীতাক বিয়া দিব । স্বয়ম্বৰ সভা পাতিলে । বজা মহাবজা সকল আহিল । বাম-লক্ষ্মণকো স্বয়ম্বৰলৈ ঋষিয়ে নিছিল । পিছে কোনো এজন বজাই হব-ধনুত গুণ লগাব নোৱাৰিলে । আনকি ডাঙিবকে নোৱাৰিলে । শেষত বামে ধনুখন ডাঙি লৈ গুণ লগাবলৈ ধৰোতে ধনুখন ভাগি থাকিল । সকলো আচৰিত হল । বাম সাধাৰণ লৰা নহয় । জনক বজাই বামলৈ সীতাক বিয়া দিলে ।

দশবথ বজা বুঢ়া হৈ অহাত বামক যুৱৰাজ পাতিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰিলে । বাম যুৱৰাজ হব । ৰাজ্যত আনন্দ হল । কালিলৈ বামৰ অভিষেক হব । আগদিনা ৰাতি দশবথ বজাই দেখিলে যে তেওঁৰ পত্নী কৈকেয়ীয়ে কান্দি আছে । আজি আনন্দৰ দিনত কৈকেয়ীয়ে কন্দা দশবথে ভাল নাপালে । তেওঁ ৰাণীক সকলো কথা স্মিলিলে । কৈকেয়ীয়ে বুদ্ধি কৰি দশবথক প্ৰতিজ্ঞা কৰালে যে তেওঁ যি বিচাৰে তাকে দিব । কৈকেয়ীয়ে কলে বামক বনলৈ পঠাব লাগে আৰু ভৱতক যুৱৰাজ পাতিব লাগে । এই কথা শুনি দশবথ বজা অজ্ঞান হৈ মাটিত বাগৰি পৰিল । ক্ষন্তেকৰ ভিতৰতে কথাটো সকলোতে প্ৰচাৰ হল । আনন্দৰ পৰিবৰ্ত্তে অযোধ্যাত কান্দোনৰ ধ্বনি উঠিল । উপায় নাই । সত্য বন্ধা কৰিব লাগিব । নহলে পাপ হব ।

বাপেকৰ সত্য বন্ধাৰ কাৰণে পিছদিনা বাম বনলৈ গল । লগত গল সীতা আৰু লক্ষ্মণ । চৌধ্যবছৰ বনত থাকিব লাগিব । বনত থাকোতেই দশবথৰ মৃত্যু হল । বনে বনে ঘূৰি ফুৰোতে এদিন লক্ষ্মণ বজা ৰাৱণ সীতাক দেখা পাই নিজৰ ৰাণী কৰিবৰ বাবে বৰ বুদ্ধিৰে হৰণ কৰি নিলে । বামে পিছত খবৰ পালে যে লক্ষ্মণ ৰাৱণে সীতাক হৰণ কৰিছে । তেতিয়া সৈন্ত গোটাই সাগৰত সেতু বান্ধি বাম-লক্ষ্মণে লক্ষ্মা পালেগৈ । ৰাৱণৰ লগত তয়াময়া যুদ্ধ লাগিল । সেই যুদ্ধত ৰাৱণৰ সৈতে লক্ষ্মণ সকলো বীৰ নিহত হল । তাৰ পিছত লক্ষ্মণ পৰা সীতাক উদ্ধাৰ কৰি আনি তেওঁলোক অযোধ্যা পালেহি ।

এতিয়া অযোধ্যাত বাম বজা হল । অযোধ্যাৰ প্ৰজাই সীতাৰ বিবন্ধে নানা কথা কবলৈ ধৰিলে । সীতা অসতী তিকতা বুলি আলোচনা কৰিছিল । সেই সময়ত সীতা আছিল গৰ্ভৱতী । প্ৰজাক সন্তোষ দিবৰ কাৰণে বামে লক্ষ্মণৰ হতুৱাই সীতাক বনবাস দিয়ালে । সীতাই কান্দি কান্দি বনৰ মাজত মূৰ্ছা গল । লক্ষ্মণে সীতাক বনত এৰি কান্দি কান্দি ঘৰ পালেহি । বাল্মিকী ঋষিয়ে সীতাক বনত পাই সকলো কথা বুজি নিজৰ আশ্ৰমলৈ নিয়ে । আশ্ৰমতে সীতাৰ দুটি যঁজা পুত্ৰ জন্ম হয় । লৱ আৰু কুশ । লৱ-কুশক বাল্মিকীয়ে সকলো বিদ্যা শিক্ষা দি নিপুণ কৰিলে ।

বাল্মিকী আশ্ৰমত নথকা অৱস্থাত এটা ঘটনা হৈছিল ।

ৰামে অশ্বমেধ যজ্ঞ কৰিবৰ কাৰণে যজ্ঞৰ ঘোঁৰা মেলি দিলে। সৈন্ত-সামন্ত লৈ ঘোঁৰাৰ লগত আহিছিল শত্ৰু। ঘোঁৰাৰ কঁপালত এখন কাগজ লিখা আছিল এনেদৰে— এই ঘোঁৰা ৰামচন্দ্ৰৰ। যি ঘোঁৰাক বান্ধিব তেওঁ যুদ্ধ দিব লাগিব আৰু যি নাবান্ধে তেওঁ ৰামৰ শৰণাগত হ'ব লাগিব। পিছে ঘোঁৰা আহি বাল্মীকীৰ আশ্ৰমত সোমালহি। লব-কুশই ঘোঁৰাৰ কঁপালৰ কাগজ চাই ঘোঁৰা বান্ধি থলে। যুদ্ধ হল। ডাঙৰ যুদ্ধ। এই যুদ্ধত ৰাম, লক্ষ্মণ, ভৰত আৰু শত্ৰুৰ মৃত্যু হল। সীতাই এই খবৰ পাই অজ্ঞান হৈ পৰিল। স্বামীৰ মৃত্যু হোৱাৰ কাৰণে অগ্নিত জাপ দি মৰিবলৈ ওলাল। এনে সময়তে বাল্মীকি আহি সীতাক বন্ধা কৰিলে আৰু ৰামকে আদি কৰি সকলোকে পুনৰ জীৱন দিলে। যুদ্ধৰ পিছত সকলো চা-চিনাকি হৈ ঘৰাঘৰি গল।

ৰামচন্দ্ৰৰ অশ্বমেধ যজ্ঞলৈ বাল্মীকীয়ে সীতা আৰু লব-কুশক লৈ গল। পিছে ৰামে সীতাক কলে যে প্ৰজাক সন্তোষ দিবৰ কাৰণে অগ্নি-পৰীক্ষা এটা সীতাই দিব লাগে। সীতাই অগ্নি-পৰীক্ষা নিৰ্দেশিলে। সীতাই কান্দি কান্দি তেওঁৰ মাতৃ বসুমতীক মাতিলে। বসুমতীয়ে ফাট মেলি দিলে। সেই ফাটত সীতা সোমাই পৰিল। ফলত সকলোৱে কান্দিব ধৰিলে। সীতাক আৰু নাপালে। ৰামে সীতাৰ বেজাৰত কান্দি কান্দি দিন পাৰ কৰিলে। বহু দিনৰ পিছত ৰামে

লব-কুশক ৰাজ্যভাৰ দি স্বৰ্গলৈ গুছি গল। ৰামে পৃথিৱীত অৱতাৰ হৈ ছুটক নিধন কৰিলে। ৰাম বৰ ভাল ৰজা আছিল। তেওঁৰ নিচিনা ৰজা পৃথিৱীত আৰু নহ'ব। এয়ে ৰামায়ণৰ মূলকথা।

